TEMA 2: Zaštita privatnosti na Internetu

Naslov: Javna privatnost - pazi na sebe i zaštiti svoje podatke

UVOD

Jeste li znali da većina ljudi u vašoj okolini zapravo ne zna procijeniti pravu opasnost na internetu. Ostavljaju svoje podatke bez da znaju kome te podatke povjeruju. Tisuće programa dnevno kupuje vaše informacije te ih prerađuje i prodaje u komercijalne svrhe, a da vi to ni ne znate. Pojmovi kao "phishing", "keylogging", "data breach" prosječnom čovjeku nisu nepoznati. Naime, takvi programi služe za obradu osobnih podataka i vaših pretraživanja kako bi "prilagodili" oglase koje primate i vaše rezultate pretraživanja prema vašem kalupu. Koristiti se vašim pretplatama na streaming servisima, kao i vašim podacima u ilegalne svrhe. Kada malo dublje razmotrimo privatnost na internetu dolazimo do zaključka da zapravo u svakom pogledu korištenja interneta, bila to kupovina odjeće, predmeta ili prijave na društvene mreže, izvan svijesti ostavljamo svoje osobne podatke te ih povjerujemo multimilionerskim kompanijama.

ZADATCI:

Kako bi Vam malo dublje približili to o čemu govorimo, prilažemo jedan zadatak koji možete raditi pojedinačno, ali i u paru, ovim zadatkom će te provjeriti koje osobne podatke zapravo dijelite na internetu, a koje ne. Želimo da proučite vaše postavke te međusobno argumentirate - je li bi i u stvarnom životu (dok ne koristite Internet) dijelili te podatke koje dijelite na internetu sa svijetom.

ZADATAK 1: Proučite svoje postavke privatnosti na društvenim mrežama koje koristite. Znate li koje su od njih javno dostupne? Međusobno raspravite.

Iduća vježba bazirat će se na personalizaciji vaših rezultata pretraživanja i pogled na to koliki *digital footprint* imate, to jest želimo vidjeti koliko se vaših informacija dijeli na internetu te koliko se pretraživanje vašeg vlastitog imena razlikuje do načina pretrage - je li ona anonimna ili ne.

ZADATAK 2: Najprije anonimnim načinom pretražite svoje ime i prezime na internetskom pregledniku. Potom ponovite to javnim načinom. Iznenađuje li vas rezultat pretraživanja? Raspravite.

Igranjem igrice "*Fake it to Make it*" učenici pomoću interaktivne igrice stvaraju lažnu web stranicu čiji je cilj s određenim budžetom napraviti što uvjerljiviju stranicu koja ostvaruje ilegalan prihod - što bi im moglo pomoći prepoznati ih.

ZADATAK 3: Odigrajte igru fake it to make it

Kod pisanja domena Internet stranica, postoje dvije vrsta internetskih protokola koje zovemo HTTPS odnosno *Hypertext Transfer Secure Protocol* i HTTP odnosno *Hypertext Transfer Protocol* Kao što vidite jedan od njih u sebi ima naziv *secure* te je samim time i sigurniji za korištenje. Zadatak koji smo naumili za vas je taj da posjetite vaše najviše posjećene web stranice te ih razvrstate na one koje su HTTPS i HTTP. Većina velikih stranica koje posjećujete su u većini slučajeva HTTPS protokol dok su one manje većinski ali ne uvijek HTTP protokol.

ZADATAK 4: Posjetite stranice koje na dnevnoj bazi najviše posjećujete te odredite koje su od njih *secure*, a koje nisu ?

Vjerojatno ste bar jednom u svom životu vidjeli ili čuli za VPN odnosno *virtual private network,* ali se nikad niste zapitali što je to zapravo VPN, VPN je program koji mijenja vašu IP adresu tako što preusmjerava vaš Internet promet kroz posrednika. Zašto je to korisno? To je korisno zato što vaša IP adresa govori podosta o vama (vašu približnu geografsku lokaciju) i vašem računalu pomoću kojih vas Veliki Brat (u slučaju interneta Facebook ili Google) mogu pratiti (povijest pretraživanja, prikazivati vam ciljane reklame...) Na našu sreću u Hrvatskoj je izrazito teško doći do nekih konkretnijih podataka pomoću IP adrese, jer je takvih servera malo i nalaze se u velikom gradovima.

U današnje vrijeme dosta web stranica zahtjeva kreiranje korisničkog računa u koji se kasnije prijavljujemo koristeći email adresu/nadimak i lozinku. Puno ljudi često koristi istu lozinku za sve račune na svim stranicama. Kada bi sve bilo savršeno, ovo ne bi bio problem. Problem nastaje kada se jedna od tih web stranica "hakira", točnije dogodi se *databreach* gdje se ukradu upravo podatci za prijavu. Ako je osoba koristila istu mail adresu i istu lozinku na svakoj web stranici, napadači mogu pristupiti svim stranicama na koje je osoba registrirana. Iz tog razloga važno je provjeriti valjanost https certifikata, uvjeriti se da nije riječ o lažnoj stranici te KORISTITI VIŠE OD JEDNE ŠIFRE NA INTERNETU. Osim toga, važno je ne dijeliti svoje šifre s drugima, Netflix, Steam, Hulu i ostali streaming servisi čije se šifre često dijele nisu iznimka. Na internetu postoje razni generatori lozinki, često su oni implementirani u nekakve pohranitelje lozinki, koji su najčešće sigurni. Ipak, najsigurnija pohrana je hladna pohrana u nekakvom trezoru ili na nekom fizički sigurnom mjestu, no ona nije praktična za svakodnevnu upotrebu. Hladnu pohranu treba koristiti pažljivo! (ne ostavljati papiriće s lozinkama polijepljene na kućište računala).

ZADATAK 5: Neka svaki učenik osmisli sigurnu lozinku. Kada svi završe sa zadatkom, zatražite ih da pred razredom ispišu tu šifru. Ovim zadatkom provjeravate slušanost - ako učenik krene pisati tu lozinku, žao mi je, ne sluša vas.

ZADATAK 6: Informativno provjerite jesu li vaše ime, prezime, email adresa i sl. bili javno objavljeni u nekom *data breachu* putem stranice https://haveibeenpwned.com/ koja je provjereno sigurna.

Problem krađe lozinki danas je donekle riješen korištenjem 2FA (dvofaktorskom provjerom autentičnosti) gdje pored lozinke, za prijavu je potreban i nasumično generiran kod koji se šalje na prethodno navedeni broj mobitela ili se prikazuje u sigurnoj mobilnoj aplikaciji.

Za kraj smo za Vas pripremili jedan kratak Kahoot kako bi ispitali koliko ste naučili na današnjem predavanju. Njemu možete pristupiti na ovom linku: https://kahoot.it/challenge/0941161?challenge-id=aeb0da0c-3839-4eab-8670-ec231a41dd4b_1644497350920

100% siguran način da vam ne ukradu podatke putem Interneta je da ga ne koristite. Isključite struju, vodu, Internet, plin i telefon te si sagradite kućicu na drvetu, pored koje ćete imati bunar s vodom za osnovne životne potrebe, gdje ćete u miru provesti ostatak života.